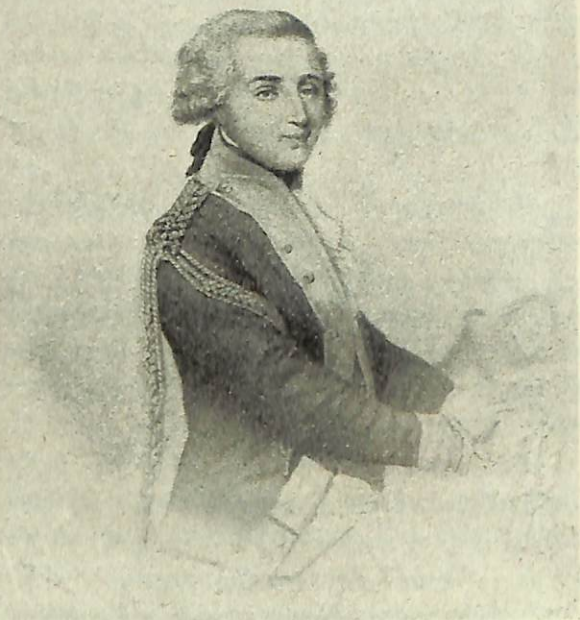

գոյութիւնն եւ ձեռք բերել ուսն հզօր պե-
տութեան հովանաւորութիւնը:

Հանգուցեալը ժառանգ չթողեց. նրա
երկու դուստրը՝ Աննա եւ Մարիամ վախճա-
նուել էին մանուկ հասակում, իսկ միակ որ-
դին՝ Յարութիւնը, որ ծառայում էր ուս-
սաց զօրարանակում եւ երկրորդ ուսու-
սական պատերազմի ժամանակ գտնուում էր
իշխան Պօտեոմկինի հրամանատարութեան
ներքոյ, վախճանուել էր 1791 թ. յունուար

Յարութիւն Յ. Լազարեանց

12ին, 23 տարեկան ծաղիկ հասակում. նա
ծնուել էր 1768 թ. յուլիս 24ին:

Յովհաննէս Լազարեանը իր ամբողջ
հարստութիւնը, կալուածներն ու գործա-
րանները, կտակով թողեց իր կրտսեր եղ-
բօր՝ Յովակիմին, պատուիրելով մի որոշ
գումար յատկացնել կնոջն ու եղբօր Մինա-
սին մինչեւ նրանց մահը:

Յովհաննէս Լազարեանի տապանադիրը
հայերէն եւ ռուսերէն լեզուներով՝

«Առաջի տապանազրիս հանգչի մարմին
կառուցանողի տաճարիս՝ բարեգործ առն՝
ներգործական պետական խորհրդականի՝ եւ
Ս. Յովհաննու Երուսաղէմացոյ նշանակիւր
Հրամանատար Ասպետի, Յովհաննու Լազա-
րեան Լազարեանց, փառաւորելոյ բազմօրի-
նակ օգտակար գործովք եւ բարեպաշտ կե-
նօք, ծնելոյ ի Ջուղայ յամի 1735, ի 23 նոյեմ-
բերի, եւ հանգուցելոյ ի Տէր ի 1801 ի 24 հոկ-
տեմբերի»:

Յովհաննէս Լազարեանի կինը՝ Կատա-
րինէ Յովհաննիսեան Լազարեանց (Մերզա-
խանեան տոհմից) իր մահից յետոյ՝ 1819 թ.
օգոստոս 18ին, կտակով թողել էր Լազա-
րեան ձեմարանին՝ 2·857 ուսուցիչ արծաթ
(չուրջ 8·600 ուսուցիչ թղթադրամ):

Լազարեան ձեմարանը, յարգելով իր
հիմնադրի անմահ յիշատակը, իր սարեկան
դպրոցական հանգէսը կատարում է նրա մա-
հուան տարեգարձին՝ հոկտեմբեր 24ին:

Այդ օր Մոսկուայի Ս. Խաչ եկեղեցիում,
որ գտնուում է Հայոց փողոցում, դէմ յան-
դիման ձեմարանի, կատարւում է հանդի-
սաւոր Ս. Պատարագ եւ ապա հոգեհանգիստ
թէ հիմնադրի եւ թէ Լազարեան ամբողջ
տոհմի բոլոր անդամների յիշատակին:

Պատարագին եւ հոգեհանգիստին ներկայ
են լինում՝ ժողովրդական լուսաւորութեան
նախարարութեան Մոսկուայի կրթական
չրջանի հողարարձուն իր օգնականի հետ,
ձեմարանի վերատեսուչը, տեսուչը, ամբողջ
ուսուցչական ու դաստիարակչական կազ-
մերը, ձեմարանի ամբողջ աշակերտութիւնը,
ինչպէս եւ Մոսկուայի հայ հասարակութեան
ականաւոր դէմքերը ու նախկին սաները:
Ամէնքը իրենց սօնական նշանադրեստներով,
դարդարուած շքանշաններով, մեդալներով:

Եկեղեցական արարողութիւնից յետոյ,
վերատեսչի հրաւերով, ամէնքը հաւաքուած
են ձեմարանի Հարցաքննութեան շքեղ դահ-
լիճը (АКТОВАЯ ЗАЛА) Պետական հիմնից յե-
տոյ, որ երգում է ձեմարանի երգախումբը,
կազմուած աշակերտներից, վերատեսուչը
կարգում է իր ընդարձակ զեկոյցը ձեմա-
րանի կրթական ու Ֆինանսական վիճակի
մասին եւ վեր հանում նախկին ուսումն. տա-
րուայ ընթացքում ձեմարանի ունեցած յա-
ջողութիւնները, նրա կարիքները եւ անհրա-
ժեշտ բարեփոխութիւնների պահանջը:

Շրջանաւարտներին ու յառաջագէմ ա-
շակերտներին բաժանում են իրենց վկայա-
կանները, մեդալները (ոսկի եւ արծաթէ)
ու նուէրները:

Այդ օր գիշերօթիկ աշակերտների ամե-
նամեծ սօն օրն է: Նրանց տրուում են սօ-
նական թէյ, նախաճաշ, ճաշ եւ ընթրիք,
իսկ երեկոյեան ամբողջ աշակերտութեան
տանում են թատրոն կամ ցիրկ:

(Շարունակելի):

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐԲԵՊ. ՆԱԶԼԵԱՆ, Պատմական Տեսու-
րին Անարատ Յուրթեան Հայ Բոյրերու Միաբա-
նութեան վրայ անոր հարիւրամեայ տարեդարձին
առքի (1847—1947) — Կեանք եւ Գործ: Պէյ-
րուք, կարողիկէ տպարան, 1848, 80 մեծ,
էջ 311, պատկերագրոյ:

Անարատ Յղութեան հայ Բոյրերը ամ-
բողջ դար մը լծուած լուս ու մտնջ հայ Աղջ-
կանց դաստիարակութեան, սիրած էին աւելի
իրենց արդիւնաշատ Գործը հրապարակի
վրայ դնել քան իրենց Գործունէութեան
Պատմութիւնը: Միաբանութեան 100ամեայ
տարեդարձը միայն խթան կ'ըլլայ ծանօթաց-
նելու իրենց Գործին հետ նաեւ Գործունէու-
թեան Պատմութեանէն էջեր: Այդ աշխատանքի
կը լծեն Մեծ. Հ. Համադասպ Վ. Ոսկեան,
Հայ վանքերու պատմութեան ծանօթ հեղի-
նակը: Առ այս իրրեւ առաջն աշքի առաջ
ունեցած էր Մեծ. Հայրը այն Բաղուածք-
ները, գործնք իրեն տրամադրած էին Բոյ-
րերը հանելով Միաբանութեան ժամանակա-
դրութենէն:

Այս Համառօտ Պատմութիւնը ապա կը
լրացնէ եւ նոր խմբագրութեան կ'ենթարկէ
Արհիւսպատիւ Տ. Յովհաննէս Նազլեան, որ
իրրեւ Պատրիարքական Ընդհ. փոխանորդ եւ
իր 50ամեայ զիտող Բոյրերու գործունէու-
թեան, միաժամանակ ի մօտոյ ծանօթ Պատ-
րիարքական Գիւնին, ձեռնահաս էր իրա-
ւամբ այդ լրացուցիչ աշխատանքի:

Աշխատանքս կը ներկայացուի իրրեւ լոկ
«Պատմական Տեսութիւն», «որ իր կարգին
կրնայ նախարտակ մը ըլլալ աւելի ամբող-
ջական ուսումնասիրութիւններու»:

Մենք շնորհակալ ենք երկու վաստակա-
ւորներու ալ այս գեղեցիկ հատորին համար,
որ կ'ամփոփէ իր մէջ Հայ Մշակոյթի պատ-
մութեան մէկ գողարիկ գլուխը:

Անարատ Յղութեան հայ Բոյրերու Միա-
բանութեան հիմը կը դրուի 5 յունիս
1847 Կ. Պոլիս: Հիմնադիրն է Գեր. Անտոն
Հատունեան եւ առաջին Մեծաւորունէին Հաճի
Անտոնեան Սրբուհի Մայրապետ:

Նորսկիզբն Միաբանութիւնը կը բար-
գաւածի ներքուստ եւ արտաքուստ. յընթացս
100 տարիներու կը բանայ իր Գպրոցները
Կ. Պոլսոյ այլ եւ այլ թաղերու մէջ եւ Գաւառ-
ները: Հայ Ազգին ճակատագրերը՝ իր ալ ճա-
կատագրերը կ'ըլլայ. կ'ընթանայ հայ ժողո-
վուրդին հետքերով, մասնաւորապէս վեր-
ջին 50 ամեայ շրջանին: Կը գտնենք Բոյրեր

հայ տարագիրներու ճանապարհին վրայ.
Իտալիա, Ֆրանսա, Լիբանան, Սիւրիա,
Իրաք, Եգիպտոս, Պաղեստին եւ Պարսկաս-
տան: Ամէն տեղ Գպրոցական, Որբախնամ
եւ Աղքատախնամ գործունէութեան մէջ,
թեթեւացնելու հայունէններու ցաւերը, մայր
հանդիսանալու որբունէններու եւ դաստիա-
րակ աղջիկներու, հայ խօսքով, հայ դաս-
տիարակութեամբ, պատրաստելու բարոյա-
կան եւ ուսումնական կրթութեամբ մայրեր
հայ նոր եւ ապագայ սերունդներու:

Քանի՜ հազարներ յընթացս 100 տարինե-
րու վայելցին այդ Բոյրերու դաստիարա-
կութիւնը եւ իրրեւ բարեսնունդ եւ բարե-
կիրթ օրիորդներ եղան պարծանք հայ Մշա-
կոյթին:

Հատորիս ծաւալը շատ անձուկ է ընդ-
գրկելու համար այն լայնածաւալ գործու-
նէութեան պատմութիւնը: Բայց եւ այնպէս
գոհ պէտք է ըլլանք, որ ունինք գոնէ այս
«Պատմական տեսութիւնը». որ հիմն կրնայ
ծառայել ապագայ մեծակառոյց շէնքի:

Փոքրիկ նպաստ մը մատուցանելու հա-
մար այդ շէնքին ապագայ կառուցումին կը
յիշեմ այս տեղ երկու կէտ, գործնք շեմ
գտնել յիշուած այս հատորին մէջ: Էջ 189—
191 խօսք կ'ըլլայ Հ. Մանուէլ Վ. Տէրվիշեանի
մասին, առանց կենսագրական գծերու. Տէր-
վիշեան ծնած է 1808, ապրիլ 12ին Կ. Պոլիս.
մկրտութեան անունն է Գէորգ. Վիեննայի
Միսիթարեան Կղերանոց մտած է 25 մարտ
1826, քահանայ ձեռնադրուած 22 դեկտ. 1829
եւ վախճանած 19 փետր. 1885 Կ. Պոլիս:
Էջ 107, 111 յիշուած են բարձրագոյն ուս-
մանց համար Եւրոպա դրկուած Բոյրեր.
Գեր. Ազարեան Կաթողիկոսի 10 ապրիլ 1887
առ Կոմսն Kolnocky գրած մէկ թղթէն կը
տեղեկանամ, որ Վիեննայի Վսեմ. Միւրանա-
ւոր Արքեպիսկոպոսն իր խնդրանքով յանձն
առած է Վիեննայի Թեմի Կուսանաց վանքի-
րէն մէկուն մէջ ձրիարար ընդունիլ Անարատ
Յղութեան Բոյրերէն 4—6 դեռատի նորըն-
ծանք (Ֆրանսերէն սկզբնազերը կը գրտ-
նուի, Վիեննա, Staatsarchiv-Adm. Reg. F 28,
fz.7, Teil I): Թէ այս խոստումը իրականացած
է նոյն տարին իսկ, կը վկայէ Վիեննայի
Միսիթարեանց ժամանակագրութիւնն, ուր
կ'ըսուի թէ 1889, հոկտ. 15ին Հ. Ն. Աւգե-
րեան Կ. Պոլիս կը մեկնի երկու նորընծայ
կոյսերու հետ, որոնք երկու տարիէ ի վեր

Sacré Coeur կուսանաց քով կը կենային գերմաներէն ուսանելու համար:

Այսպէս ջանք չեն խնայած Բոյրերը նաև Եւրոպայի կուսանաց վանքերու մէջ գետեղելու կարող ոյժեր ծանօթանալու ոչ միայն օտար լեզուներու, այլ և Եւրոպա զարգացած Դաստիարակական սկզբունքներու:

Կը յուսանք թէ Անարատ Յղութեան Հայ Բոյրերու Միաբանութեան 100ամեայ գործունէութեան նուիրուած այս հմտալից

«Պատմական Տեսութիւնը» լայնագոյն շրջանակներու պիտի ծանօթացնէ մեզուսման և անձնուէր Բոյրերու ազգոգուա և արգիւնաչատ գործունէութիւնը, և Ազգը պիտի գիտնայ զնահատակ արգէն տարուած Գործը և քաջալիբել անոնց անդրազոյն գործունէութիւնը. և կը մաղթենք ի սրտէ, որ ըլլայ այն աւելի բեղուն Աստուծոյ փառքին և Ազգին պայծառութիւն համար:

Հ. Վ. ԻՆՊՐԻՆՅԱՆ

Ն Ո Ր Հ Ր Ա Տ Ա Ր Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

(Ուղարկուած Խմբագրութեանս)

Ազոնց Ն., Պատմական ուսումնասիրութիւններ: Լոյս ընծայեց Ա. Խոնդկարեան: Պարիս 1948, 8⁰, էջ 538: [Ղուկասեան հրատարակութիւն:]

Ալլոյօյանեան Արշակ, Թորգոմ Պատրիարք Գուշակեան: Գահիրէ, տպ. Սեւեան, 1940, 8⁰, էջ 712: Գինն՝ \$ 1.50:

Աղանանեան Գ. Պ. ԺԵ., Թուղթ Հովուական 24 Յունիս 1950: Պէյրութ, տպ. Հայ Կաթողիկէ, 1950, 8⁰, էջ 21:

Անիտուս սիրոյն Հիմնարկը: Սուրբ Սրտին Բարեկամներուն համաշխարհային, քահանայական Ուխտը: Համառօտ տեղեկագիր (բնագրէն թարգմանուած): Պէյրութ, Հայ Կաթողիկէ տպ., 1950, 8⁰, էջ 166: Գինն՝ 150 Լ. Դ.:

Գալիմֆեարեան Լ. Պ., Այբբենարան, պատրաստեց — — Հ. Մ. Ճեմարանի գործառութեան համար: Գահիրէ, տպ. Սահակ-Մեսրոպ, 1947, 8⁰, էջ 79:

Գրիգեան Գր., ձկուտութեան փորձեր (Մարգական բոլոր խաղերու համար): Գահիրէ, տպ. Նեղոս, 1945, 8⁰, էջ 16: 10 Ե. Դ.: [Մարգական Մատենաշար «Վահագն» Թ. 1:]

Գուլումեան Կ. Մեսրոպ, Ընդարձակ բառարան Հայերէնէ-Անգլիերէն: Գահիրէ, տպ. Սահակ-Մեսրոպ [1950], 8⁰ մեծ, էջ 1151: Գինն՝ 10 տորար:

Գուրեան Խ. Ս., Աստուածաշունչի պատմական քննադատութիւնը: Գահիրէ, տպ. Նուպար, 1942, 8⁰, էջ Թ + 144: Գինն՝ 75 ս.: [Հրատ. Մտառորական սպասարկութեան գրասենեակ Թ. 3:]

Եզիմէ, Փրոֆէսոր Կարապետ Աղաջանեան: Պարիս, տպ. Թուրպեան, 1949, 8⁰, էջ 43: Գինն՝ 75 սէնթ:

Էրօս, Գրական Ժողովածու: Ա. Տարի: Թեհրան, տպ. «Իրանշահ», 1950, 8⁰, էջ 72:

Թումանյան Հ., Անրուն կրկուն: Նկարներ եւ ձեռագիր Սերակի: Շտուտգարտ, տպ. Մաշտոց, 1946, 16⁰, էջ 28:

Թումանյան Յովհաննէս, Բաղուածոյք: Գահիրէ, տպ. Նոր Աստղ, 1948, 8⁰, էջ 32: Գինն՝ 5 Ե. Դ.: [Հայերէնի գրականութիւն Ժողովրդական Մատենաշար Թ. 1:]

— — Փնջիկ (երգերի ժողովածու): Շտուտգարտ, տպ. Մաշտոց, 1947, 16⁰, էջ 75:

Ժամկոչեան Վարդան ֆիլյ., Հայուն տարեցոյցը Բ. տարի: Մարտէյլ, տպ. Զ. Նահապետեան, 1951, 8⁰, էջ 189:

Լանիս Լեոն (Լեոն Շահազիզեան), Հոգեար (սրտի և հոգիի մրմուններ): Փարիզ, 1950, 8⁰, էջ 104: Գինն՝ 1 տորար:

Lambach Frank C., Դուք իմ բարեկամներս էք, թարգմ. Հ. Յ. Համբարձումեան: Գահիրէ, տպ. Սահակ-Մեսրոպ, 1949, 8⁰, էջ ԺԶ + 224: Գինն՝ \$ 1.50: P. O. Box 502, Cairo (Egypt).

Կիւլյան Շարլ, Փոքրիկ որմնագիրը: Թրգմ. Սահակ Պալըզեան: Գահիրէ, տպ. Սահակ-Մեսրոպ, 1944, 16⁰, էջ 40: Գինն՝ 20 Ե. Դ.:

Կոմս, Խոնարհ հերոսներ: Գիրք Ա.: Պէյրութ, տպ. Հայ ձեմարանի, 1949, 8⁰, էջ 76: Գինն՝ 1 տորար: [Հրատ. Հ. Յ. Գ. Վեթերաններու Ֆոնտի Թ. 1:] Vahan Papazian, Rue Hussein Behum 5, Beyrouth (Liban).

Կշիկեան Կ., Աման-Աուզի գեւը: Դրամ 4 արաւած: Շտուտգարտ, տպ. Մաշտոց, 1947, 8⁰, էջ 60:

Verlag: Mechitharisten-Kongregation. — Für den Inhalt verantwortlich P. Mesrop Habozian. — Druck: Mechitharisten-Druckerei. — Alle Wien 62, Mechitharistengasse 4.

